

ANDRZEJ JABŁOŃSKI

ORCID: 0000-0002-1383-814X

Uniwersytet Wrocławski

WSZCZĘCIE PROCESU W SPRAWACH Z ZAKRESU
PRAWA PRACY PO NOWELIZACJI PROCEDURY
CYWILNEJ — ZAGADNIENIA WYBRANE

Abstrakt: Artykuł poświęcony jest problematyce wszczęcia procesu w sprawach z zakresu prawa pracy po nowelizacji przepisów procedury cywilnej. Na wstępie przedstawiono nową, budzącą wątpliwości w kontekście konstytucyjnego prawa do sądu, instytucję zwrotu pisma, które nie jest pozwem, bez nadawania mu biegu. Dalsze rozważania dotyczą uzupełnienia braków formalnych pozwu, ze szczególnym uwzględnieniem roli posiedzenia przygotowawczego i kontrowersjami wokół pojęcia braków uniemożliwiających odbycie takiego posiedzenia. Wykładnia przepisów odnoszących się do posiedzenia przygotowawczego wyznaczonego w celu uzupełnienia braków formalnych pozwu rodzi wiele pytań, które dotyczą w szczególności możliwości odbycia tego posiedzenia bez udziału pozwanego oraz konieczności doręczenia pozwanemu odpisu pozwu przed posiedzeniem. Analiza zaś przepisów regulujących doręczenie odpisu pozwu skłania do wyrażenia wątpliwości co do celowości nałożenia na pracownika nowego obowiązku doręczenia tego odpisu przez komornika.

Słowa kluczowe: sprawy z zakresu prawa pracy, braki formalne pozwu, posiedzenie przygotowawcze, zwrot pozwu, prawo do sądu

Nowelizacja dokonana ustawą z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy — Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw¹ miała charakter kompleksowy i gruntownie zmodyfikowała z dniem 7 listopada 2019 roku postępowanie cywilne, w tym również postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy. Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie tych zmian oraz próba ich oceny, przy czym z uwagi na ramy opracowania rozważania zostaną ograniczone do najważniejszych zmian dotyczących etapu wszczęcia postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy.

¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 1469 (dalej: ustawa z dnia 4 lipca 2019 roku).

1. ZWROT PISMA NIEBĘDĄCEGO POZWEM

Wniesienie do sądu pisma wszczynającego postępowanie otwiera przed przewodniczącym obowiązek przeprowadzenia wielu czynności, których celem jest kontrola formalna tego pisma i przeprowadzenie w razie potrzeby postępowania zmierzającego do usunięcia ewentualnych jego braków. Nowelizacja wprowadziła nową, nieznana dotychczas procedurze cywilnej instytucję, jaką jest zwrot pisma bez nadawania mu dalszego biegu. Możliwość taką przewiduje art. 186¹ k.p.c., zgodnie z nim pismo, które wniesione zostało jako pozew, a z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej, zwracane jest przez przewodniczącego bez żadnych dalszych czynności, chyba że wyjątkowe okoliczności uzasadniają nadanie mu biegu. Zwrot pisma następuje zatem bez wezwania do usunięcia jego braków formalnych i bez konieczności doręczenia jego odpisu pozwanemu.

Rozwiązanie przyjęte w komentowanym przepisie budzi wiele wątpliwości. Powszechnie akcentowane zastrzeżenia natury fundamentalnej dotyczą tego, czy przepis ten nie ogranicza prawa do sądu². Zwraca się słusznie uwagę, że to przewodniczący, a nie sąd ma decydować o tym, czy pismo jest pozwem, czy też nie, a tym samym decydować o dopuszczalności drogi sądowej³. Kryteria, które mają o tym decydować, są przy tym dość niejasne. Jedynie w pewnym zakresie ryzyko ograniczenia prawa do sądu łagodzi to, że na zarządzenie o zwrocie pisma niebędącego pozwem przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji (art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c.)⁴.

Przychylam się do stanowiska, że art. 186¹ k.p.c. należy stosować z dużą ostrożnością, stosując jego wykładnię zawężającą, uwzględniającą konstytucyjną zasadę prawa do sądu. Powinien on mieć zastosowanie jedynie wtedy, gdy pismo w sposób oczywisty pozwem nie jest⁵, przez co wzywanie do uzupełnienia jego braków przez wskazanie brakującego żądania jest bezprzedmiotowe, jako że wnoszący w sposób jednoznaczny takiego żądania nie zgłasza. Chodzi o sytuacje, gdy nazwanie pisma przez wnoszącego „pозwem” było bez żadnych wątpliwości przypadkowe, omyłkowe i bezzasadne⁶. W przeciwnym wypadku zastosowanie

² G. Jędrejek, *Kilka uwag dotyczących planowanych zmian przez Ministerstwo Sprawiedliwości w cywilnym postępowaniu rozpoznawczym*, [w:] *Postępowanie cywilne — wprowadzone i projektowane zmiany 2019*, red. G. Jędrejek, S. Kotas, F. Manikowski, Warszawa 2019, s. 19; M. Manowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1. *Art. 1–477*¹⁶, red. M. Manowska, Warszawa 2021, s. 695 n.

³ G. Jędrejek, *op. cit.*, s. 19.

⁴ M. Dziurda, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020, s. 42 n.

⁵ W uzasadnieniu projektu zmian k.p.c. z 2019 roku (dalej: Uzasadnienie) wskazano, że chodzi o pismo, które „tworzy pozór potrzeby nadania mu biegu przewidzianego procedurą”.

⁶ Por. M. Dziurda, *op. cit.*, s. 422.

art. 186¹ k.p.c. nie jest możliwe, przewodniczący zaś powinien wezwać wnoszącego pismo do uzupełnienia jego braków przez wskazanie żądania. W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano, że zwrot na podstawie art. 186¹ k.p.c. może dotyczyć w szczególności pism będących „tylko wyrazem negatywnego stosunku wnoszącego do jakiegoś zjawiska lub osoby”. W literaturze zaś wskazuje się, że może chodzić przede wszystkim o skargi i wnioski odnoszące się do działalności sądu⁷.

Należy również rozważyć, czy art. 186¹ k.p.c. znajdzie zastosowanie, jeżeli z pisma wynika wprawdzie żądanie rozstrzygnięcia sprawy, jednak o innym charakterze niż sprawa cywilna (na przykład sprawy o składki na ubezpieczenie społeczne, która ma charakter sprawy administracyjnej). Z językowego punktu widzenia jest to sytuacja, która spełnia dyspozycję wskazanego przepisu, chodzi bowiem o pismo, z którego nie wynika żądanie rozstrzygnięcia sporu o charakterze sprawy cywilnej. Wykładni art. 186¹ k.p.c. należy jednak dokonywać z poszanowaniem przepisów o dopuszczalności drogi sądowej czy też w sprawach z zakresu prawa pracy — z uwzględnieniem art. 464 k.p.c. W sprawach z zakresu prawa pracy nie jest zatem dopuszczalne zastosowanie art. 186¹ k.p.c., jeżeli z pozwu wynika żądanie, co do którego zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej, a jednocześnie do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym przypadku sąd ma obowiązek przekazać sprawę temu organowi.

2. UZUPEŁNIENIE BRAKÓW FORMALNYCH POZWU

Nowelizacja uchyliła art. 467 § 1–3 k.p.c., przewidujący obligatoryjne wstępne badanie sprawy, oraz art. 468 k.p.c., regulujący tak zwane czynności wyjaśniające w sprawach z zakresu prawa pracy. Uchylenie tych przepisów jest konsekwencją wprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, które ma „te same cele i wyniki, co dotychczasowe instytucje wstępnego badania sprawy i czynności wyjaśniających, a przy tym jeszcze umożliwia organizację rozprawy” (Uzasadnienie). Z tego też względu rozszerzono cele posiedzenia przygotowawczego w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy w porównaniu z ogólną regulacją, przyjmując w art. 467 § 3² k.p.c., że posiedzenie przygotowawcze służy także usunięciu braków pisma wszczynającego postępowanie w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu oraz — w razie potrzeby — ustaleniu przez sąd dowodów do przeprowadzenia z urzędu, a także wyjaśnieniu innych okoliczności istotnych dla prawidłowego i szybkiego rozpoznania sprawy. Regulację tę uzupełnia art. 467 § 3¹ k.p.c., zgodnie z którym stroną wnoszącą pismo wszczynające postępowanie wzywa się do usunięcia jego braków, tylko gdy braki te uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo.

⁷ *Ibidem*.

Zgodnie ze wskazanymi przepisami uzupełnienie braków formalnych pozwu może nastąpić bądź to w drodze wezwania na podstawie art. 130 k.p.c., bądź też na posiedzeniu przygotowawczym. W literaturze przyjmuje się, że przewodniczący wzywa do usunięcia braków formalnych pozwu tylko wtedy, gdy braki te nie dadzą się usunąć w toku posiedzenia przygotowawczego (art. 467 § 3¹ i 3² k.p.c.)⁸. Warto jednak zauważyć, że art. 467 § 3¹ k.p.c. ma nieco odmienne brzmienie od uchylnego art. 467 § 3 k.p.c. i mówi o brakach, które „uniemożliwiają przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem strony wnoszącej pismo”. Po zmianie tej nie powinno już budzić wątpliwości, że art. 130 k.p.c. może mieć zastosowanie tylko w odniesieniu do braków tamujących przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego, mających istotne znaczenie dla nadania biegu sprawie⁹. Wśród braków formalnych tamujących przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego, które wymagają wezwania strony do ich usunięcia na podstawie art. 130 k.p.c., można wymienić niepodpisanie pozwu, niewskazanie jakiegokolwiek żądania, brak odpisu pozwu, adresu powoda oraz pełnomocnictwa¹⁰. Zastanawia przy tym, dlaczego na końcu art. 467 § 3¹ k.p.c. ustawodawca podkreślił, że chodzi o braki uniemożliwiające udział w posiedzeniu tylko jednej strony procesu, to jest strony wnoszącej pismo. Może to oznaczać, że braki uniemożliwiające udział pozwanego w posiedzeniu przygotowawczym, takie jak brak oznaczenia pozwanego czy brak jego adresu, powinny być usunięte na posiedzeniu, na które zostanie wezwany tylko powód. Kwestia ta jest jednak dyskusyjna, o czym będzie mowa dalej.

Usunięciu dalszych braków pisma w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu służy posiedzenie przygotowawcze w zakresie określonym w art. 467 § 3² k.p.c. Wymienia się tu w szczególności braki polegające na niedokładnym określeniu zgłoszonych żądań, niewskazaniu okoliczności spornych między stronami bądź dowodów niezbędnych do ich wyjaśnienia, brak wartości przedmiotu sporu¹¹. Wyrażany jest nawet pogląd, że jeżeli braki formalne pisma procesowego nadają się do usunięcia w toku posiedzenia przygotowawczego, przewodniczącemu nie wolno wzywać strony do ich usunięcia na podstawie art. 130 k.p.c. pod rygorem zwrotu pisma¹².

Wskazane uproszczone zasady uzupełniania braków formalnych pozwu mają zastosowanie tylko wtedy, gdy pracownik nie jest reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Brak potrzeby szczególnej ochrony pracownika repre-

⁸ E. Stefańska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1. Art. 1–477¹⁶..., s. 1557; J. May, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe...*, s. 1155.

⁹ Por. A. Jabłoński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. K. Antonów, A. Jabłoński, Warszawa 2014, s. 178; oraz uzasadnienie postanowienia SN z dnia 13 lutego 2014 roku, II PZP 1/13.

¹⁰ Por. A. Jabłoński, *op. cit.*, s. 178; E. Stefańska, *op. cit.*, s. 1557.

¹¹ E. Stefańska, *op. cit.* s. 1557.

¹² *Ibidem*.

zentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika uzasadnia zastosowanie wobec niego ogólnej procedury z art. 130^{1a} k.p.c. Ogólne reguły uzupełniania braków formalnych pozwu znajdują zastosowanie również w sprawach z powództwa pracodawcy, zostało bowiem wyłączone w tym przypadku stosowanie art. 467 § 3¹ k.p.c.

3. POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

Posiedzenie przygotowawcze w sprawach z zakresu prawa pracy odbywa się według reguł ogólnych z art. 205⁴–205⁸ k.p.c.¹³, z uwzględnieniem szczególnych dla tego postępowania unormowań z art. 467 § 3¹ i art. 467 § 3² k.p.c. Z perspektywy tematyki niniejszego opracowania istotne jest to, że ustawodawca rozszerzył cele i funkcje posiedzenia przygotowawczego w tym postępowaniu, wskazując, że służy ono również usunięciu braków pisma wszczynającego postępowanie. Ułatwienie polegające na stworzeniu możliwości uzupełnienia braków formalnych pozwu na posiedzeniu przygotowawczym ma zastosowanie niezależnie od tego, czy powodem jest pracownik, czy też pracodawca¹⁴. Jest to istotna zmiana w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym, który dopuszczał możliwość uzupełnienia braków pozwu w toku czynności wyjaśniających tylko wtedy, gdy powodem był pracownik. Trudno znaleźć uzasadnienie natury aksjologicznej do tego, by pracodawca, który najczęściej jest profesjonalistą, mógł korzystać z ułatwień na etapie uzupełniania braków pozwu.

Zgodnie z ogólną regułą z art. 205⁴ k.p.c. wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego jest co do zasady obligatoryjne. W drodze wyjątku, w myśl art. 205⁴ § 3 k.p.c., jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego nie przyczyni się do sprawniejszego rozpoznania sprawy, przewodniczący może jej nadać inny właściwy bieg, w szczególności skierować ją do rozpoznania, także na rozprawie. Z uwagi na kateryczne brzmienie art. 467 § 3¹ k.p.c. powstaje wątpliwość, czy dopuszczalne jest pominięcie posiedzenia przygotowawczego na podstawie art. 205⁴ § 3 k.p.c. i nadanie sprawie innego biegu w postaci wezwania wnoszącego do uzupełnienia braków formalnych pisma na podstawie art. 130 k.p.c. Z jednej strony można podnosić, że art. 467 § 3¹ k.p.c. jest tu przepisem szczególnym, więc pominięcie posiedzenia przygotowawczego na etapie uzupełniania braków formalnych pozwu jest dopuszczalne tylko w sytu-

¹³ Szerzej na temat posiedzenia przygotowawczego zob. zwł. A. Budniak-Rogala, *Posiedzenie przygotowawcze (Art. 205⁴–205⁸ k.p.c.) — uwagi wybrane de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Prawa i Administracji” 120, 2020, cz. 2, s. 273–286; A. Machnikowska, *Organizacja procesu cywilnego przed sądem pierwszej instancji z perspektywy posiedzenia przygotowawczego*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 49–65; M. Uliasz, *Posiedzenie przygotowawcze i plan rozprawy*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21, s. 1135 n.

¹⁴ Zob. K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] *System Prawa Pracy*, t. 6. *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016, s. 595 n.; J. May, *op. cit.*, s. 1158.

acji w nim wskazanej, czyli wtedy, gdy braki uniemożliwiają odbycie posiedzenia. Z drugiej strony można argumentować, że art. 467 § 3¹ k.p.c. w ogóle nie odnosi się do zasad odbywania posiedzenia przygotowawczego, a jego celem jest wyłącznie określenie, które z braków formalnych pozwu podlegają usunięciu w trybie art. 130 k.p.c., a zatem reguła ogólna z art. 205⁴ § 3 k.p.c. znajdzie zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy także wtedy, gdy pozew dotknięty jest brakami formalnymi. Przemawiają za tym zwłaszcza względy praktyczne. Artykuł 467 § 3¹ k.p.c. został wprowadzony celem przyspieszenia postępowania i jeżeli cel ten nie może zostać osiągnięty, to zgodnie z art. 205⁴ § 3 k.p.c. uzasadnione jest pominięcie posiedzenia przygotowawczego i wdrożenie procedury uzupełnienia braków formalnych pisma według zasad ogólnych. Ten drugi pogląd wzmacnia również wykładnia historyczna i nawiązanie do uchylonego już art. 468 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd mógł pominąć czynności wyjaśniające, jeżeli czynności te nie przyspieszały postępowania lub były oczywiście niecelowe z innych przyczyn. Odwołanie się do wykładni historycznej uzasadnione jest tym, że posiedzenie przygotowawcze przejęło funkcje i cele czynności wyjaśniających, przesłanki zaś jego zastosowania są zbieżne z tymi, które występują w art. 205⁴ § 3 k.p.c.

Kolejna wątpliwość dotyczy stosowania w sprawach z zakresu prawa pracy art. 205⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym przewodniczący wyznacza posiedzenie przygotowawcze po złożeniu odpowiedzi na pozew, a także gdy odpowiedź na pozew nie została złożona, ale wyrok zaoczny nie został wydany. Wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego staje się zatem możliwe dopiero po doręczeniu odpisu pozwu pozwanemu i umożliwieniu mu podjęcia obrony. Tymczasem w myśl art. 467 § 3² k.p.c. celem posiedzenia przygotowawczego w sprawach z zakresu prawa pracy jest uzupełnienie braków formalnych pozwu „w zakresie niezbędnym do nadania sprawie prawidłowego biegu”. Oznacza to, że nadanie sprawie prawidłowego biegu, przez co należy rozumieć przede wszystkim doręczenie odpisu pozwu pozwanemu, możliwe staje się dopiero po uzupełnieniu braków tego pozwu na posiedzeniu przygotowawczym. Mamy tu do czynienia niewątpliwie ze sprzecznością, która wymaga wypowiedzenia się przez ustawodawcę. Praktyka sądowa zaś przy stosowaniu wskazanych przepisów powinna uwzględniać takie ich rozumienie, które nie narusza zasady prawa do obrony pozwanego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 21 stycznia 2016 roku, III CZP 95/15¹⁵, art. 193 § 3 *in fine* k.p.c. chroni pozwanego przed koniecznością podjęcia obrony, jeżeli pismo nie spełnia wymagań pozwu, a to zakłada doręczenie pisma po dokonaniu kontroli formalnej przez sąd.

Zgodnie z art. 205⁴ § 1 k.p.c. na posiedzenie przygotowawcze należy wezwać obie strony, a ich obecność jest obowiązkowa. Reguła ta sprawdza się, gdy posiedzenie przygotowawcze zostało wyznaczone po doręczeniu pozwanemu odpisu prawidłowo skonstruowanego pozwu. Jednak w sprawach z zakresu pra-

¹⁵ OSNC 2017, nr 1 poz. 7.

wa pracy, gdy pozew nie został doręczony pozwanemu, dotknięty bowiem jest brakami formalnymi, celem zaś posiedzenia przygotowawczego jest usunięcie tych braków, jej zastosowanie może prowadzić do trudnych do zaakceptowania skutków. Wezwanie pozwanego na posiedzenie przygotowawcze przed doręczeniem mu odpisu pozwu formalnie jest możliwe, albowiem pozwany już przez sam fakt wskazania w pozwie otrzymuje taki właśnie status, a fakt doręczenia pozwu statusu tego nie zmienia¹⁶. Niemniej zobowiązanie pozwanego do udziału w posiedzeniu przygotowawczym, gdy nie został mu doręczony odpis pozwu i nie jest mu znany przedmiot postępowania, może naruszać jego prawo do obrony¹⁷. Pozostaje zatem pytanie, czy w sprawach z zakresu prawa pracy możliwe jest wezwanie na posiedzenie przygotowawcze tylko powoda. Pewnej wskazówki odnośnie do tego można doszukiwać się w treści art. 467 § 3¹ k.p.c., który wskazując na brak możliwości przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, używa zwrotu: „z udziałem strony wnoszącej pismo”. Mowa jest zatem o stronie w liczbie pojedynczej, nie zaś stronach procesu, co sugeruje możliwość przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego tylko z udziałem powoda. Przeciwno takiej interpretacji mo na jednak argumentować, że art. 467 § 3¹ k.p.c. nie reguluje kwestii stawiennictwa na posiedzeniu przygotowawczym, a przytoczony zwrot ma na celu raczej kategoryzowanie braków formalnych pozwu. Należy zatem postulować taką zmianę przepisów, by przewodniczący miał możliwość wezwania na posiedzenie przygotowawcze tylko powoda, jeżeli celem posiedzenia jest uzupełnienia braków formalnych pozwu.

Należy wreszcie zwrócić uwagę na skutki nieusprawiedliwionej nieobecności powoda na posiedzeniu przygotowawczym. Według ogólnej reguły z art. 205⁵ § 5 k.p.c. nieusprawiedliwiona nieobecność powoda skutkuje umorzeniem postępowania. Przepis ten nie powinien jednak mieć zastosowania, jeżeli powód nie stawiał się na posiedzenie przygotowawcze wyznaczone w celu uzupełnienia braków formalnych pozwu, przez co braki nie zostały uzupełnione. W tej sytuacji przewodniczący powinien zwrócić pozew, o czym powód powinien zostać uprzedzony w wezwaniu na posiedzenie.

4. DORĘCZENIE ODPISU POZWU

Duże zmiany dotknęły również procedurę doręczania pism procesowych. Z uwagi na ramy niniejszego opracowania przedstawiona tu zostanie jedynie klu-

¹⁶ Ł. Błaszczak, E. Marszałkowska-Krześ, *Przymioty procesowe stron i uczestników postępowania nieprocesowego niezbędne do dochodzenia ochrony prawnej na drodze sądowej. Wybrane zagadnienia*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 95, 2015, s. 14.

¹⁷ Por. uchwałę SN z 21 stycznia 2016 roku, III CZP 95/15, OSNC 2017, nr 1, poz. 7.

czowa dla postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy zmiana, jaką jest doręczenie odpisu pozwu przez komornika.

Obowiązek doręczenia pisma wszczynającego postępowanie przez komornika wprowadził art. 139¹ § 1 k.p.c. Wskazany przepis znajdzie zastosowanie, jeżeli bezskuteczne okazało się uprzednie doręczenie pozwanemu pisma w inny sposób (to jest osobiście, w drodze awizo bądź w inny sposób określony w art. 139 k.p.c. lub innym przepisie szczególnym przewidującym skutek doręczenia)¹⁸. Ustawodawca preferuje w ten sposób fizyczne doręczenie pisma wszczynającego postępowanie pozwanemu, uznając, że dotychczasowa praktyka doręczania pism w drodze awiza mogła rodzić niepewność, czy pozwany miał rzeczywistą możliwość wzięcia udziału w postępowaniu. O bezskuteczności dotychczas podejmowanych prób doręczenia należy zawiadomić powoda, co stanowi dla niego informację o potrzebie wszczęcia procedury doręczenia komorniczego. Jednocześnie przewodniczący w drodze zarządzenia zobowiązuje powoda do doręczenia w terminie dwóch miesięcy pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika, pouczając go jednocześnie, że bezskuteczny upływ tego terminu skutkuje zawieszeniem postępowania. Wraz z zobowiązaniem przewodniczący doręcza powodowi odpis pisma, które ma być przedmiotem doręczenia komorniczego. Termin dwumiesięczny zaczyna biec od dnia doręczenia powodowi zarządzenia. Ma on charakter ustawowy i nie może być przedłużony przez przewodniczącego. Jego bezskuteczny upływ skutkuje zawieszeniem postępowania. Doręczenie pisma po tym terminie uzasadnia podjęcie zawieszonego postępowania.

Regulacja z art. 139¹ § 1 k.p.c. oznacza przerzucenie z sądu na powoda ciężaru doręczenia pozwu za pośrednictwem komornika. W tym celu powód zobowiązany jest złożyć właściwemu komornikowi pisemny wniosek o doręczenie pozwanemu pisma. Komornik właściwy to ten, w którego rewirze znajduje się miejsce doręczenia¹⁹. Nałożenie na pracowników w sprawach z zakresu prawa pracy tego nowego, dość sformalizowanego i dotkliwego ciężaru procesowego może budzić wątpliwości i jest wyrazem pewnej niekonsekwencji ustawodawcy. Z jednej bowiem strony ustawodawca pozostawił w art. 466 k.p.c. możliwość złożenia przez pracownika pozwu w formie ustnej do protokołu, co jest wyrazem daleko idącego odformalizowania procesowego prawa pracy wobec osób zatrudnionych, z drugiej zaś strony ustawodawca uznaje, że te same osoby mogą zostać zobowiązane do podejmowania dodatkowych, sformalizowanych czynności w postaci poszukiwania właściwego komornika i złożenia mu pisemnego wniosku o dokonanie doręczenia. Wydaje się, że w sprawach z zakresu prawa pracy, w których powodem jest pracownik, wniosek o doręczenie pozwu przez komornika powinien składać z urzędu sąd.

¹⁸ Szerzej zob. E. Stefańska, *op. cit.*, s. 504 n.

¹⁹ Zob. K. Markiewicz, A. Torbus, I. Wolwiak, *Założenia doręczeń w nowym postępowaniu cywilnym*, „Polski Proces Cywilny” 2014, nr 2, s. 302–305.

Wniosek o doręczenie pisma przez komornika podlega opłacie komorniczej w wysokości 60 zł, która rozliczana jest w orzeczeniu kończącym postępowanie zgodnie z ogólnymi regułami procesu. Opłata za doręczenie nie jest opłatą egzekucyjną, ale jest opłatą komorniczą i należy do kosztów komorniczych w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2018 roku o kosztach komorniczych²⁰. Jest to opłata za dokonanie czynności przez komornika, a nie za przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego²¹. Zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych zwolnienie od kosztów sądowych przysługujące stronie z mocy ustawy albo przyznane stronie w postępowaniu rozpoznawczym rozciąga się na koszty komornicze. Oznacza to, że w sprawach z zakresu prawa pracy, których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50 tys. zł, pracownik, który jest powodem, zwolniony jest z obowiązku uiszczenia tej opłaty z mocy art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych²² w zw. z art. 45 ust. 1 ustawy o kosztach komorniczych. W tym przypadku sąd rejonowy, przy którym działa komornik, wypłaca tymczasowo komornikowi, na jego wniosek, sumy odpowiadające wysokości wydatków oraz tych opłat komorniczych, od których zależy podjęcie czynności przez komornika, należnych od strony zwolnionej od kosztów komorniczych (art. 46 ustawy o kosztach komorniczych). W orzeczeniu kończącym postępowanie sąd obciąży tymi kosztami pracodawcę, jeżeli istnieją ku temu podstawy, stosownie do zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu (art. 113 ustawy o kosztach sądowych)²³. Natomiast w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 50 tys. zł, pracownik-powód zobowiązany jest uiścić tę opłatę komorniczą na zasadach ogólnych.

KONKLUZJE

Przeprowadzona nowelizacja przepisów regulujących wszczęcie procesu w sprawach z zakresu prawa pracy budzi liczne wątpliwości. Nowa instytucja zwrotu pisma, które nie jest pozwem, powinna być stosowana bardzo ostrożnie, jedynie w sprawach oczywistych, nie naruszając konstytucyjnego prawa do sądu. Nie jest dopuszczalny zwrot pisma tylko dlatego, że zawiera żądanie rozstrzygnięcia sprawy o innym charakterze niż sprawa cywilna. W takim przypadku sąd pracy zobowiązany jest przekazać sprawę organowi właściwemu do jej rozpoznania. W trybie art. 130 k.p.c. wzywa się do usunięcia tylko tych braków, które tamują przeprowadzenie posiedzenia przygotowawczego z udziałem powoda. Powstaje

²⁰ Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 210.

²¹ Por. M. Uliasz, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, Warszawa 2020, s. 1086 n.

²² Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 755.

²³ Por. uchwałę SN z dnia 27 marca 2007 roku, I PZP 1/07, OSNP 2007, nr 19–20, poz. 269.

natomiast wątpliwość, czy tej samej procedurze podlegają braki, które uniemożliwiają udział pozwanemu w posiedzeniu. Usunięcie innych braków może nastąpić na posiedzeniu przygotowawczym w zakresie niezbędnym do nadania sprawie biegu. Kolejne kontrowersje dotyczą stosowania przepisów ogólnych odnoszących się do posiedzenia przygotowawczego, gdy celem tego posiedzenia jest usunięcie braków formalnych pozwu. Wątpliwości dotyczą możliwości odbycia takiego posiedzenia bez udziału pozwanego, a także obowiązku doręczenia pozwanemu odpisu pozwu przed posiedzeniem, czy też możliwości pominięcia takiego posiedzenia, jeżeli uzupełnienie braków w tym trybie nie przyspieszy postępowania. Odpowiedzi na te wątpliwości mają istotne znaczenie nie tylko z perspektywy teoretycznoprawnej, ale przede wszystkim dla praktyki sądowej.

INITIATION OF A TRIAL IN LABOUR LAW CASES AFTER THE AMENDMENT TO THE CIVIL PROCEDURE — SELECTED ISSUES

Summary

The subject of the article is initiating a trial in labor law cases after the amendment to the provisions of Polish civil procedure. First, it presents a new institution, of returning a pleading that is not a claim without giving it any further action, which raises doubts in the context of the constitutional right to a fair trial. Further considerations concern making good formal irregularities of the lawsuit, with particular emphasis on the role of the preparatory meeting and the controversy over the notion of deficiencies preventing such a meeting. The interpretation of the provisions relating to the preparatory session appointed in order to make good formal irregularities of the lawsuit raises many questions. They relate in particular to the possibility of holding such a meeting without the participation of the defendant and the need to serve the defendant a copy of the lawsuit prior to the meeting. Analysing the rules governing the service of the lawsuit tends to result in doubts about the advisability of imposing on employee a new requirement of delivering this copy by the bailiff.

Keywords: labor law cases, formal irregularities, preparatory court meeting, dismissal of a lawsuit, right to court

BIBLIOGRAFIA

- Błaszczak Ł., Marszałkowska-Krześ E., *Przymioty procesowe stron i uczestników postępowania nieprocesowego niezbędne do dochodzenia ochrony prawnej na drodze sądowej. Wybrane zagadnienia*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 95, 2015.
- Budniak-Rogała A., *Posiedzenie przygotowawcze (Art. 205⁴–205⁸ k.p.c.) — uwagi wybrane de lege lata i de lege ferenda*, „Przegląd Prawa i Administracji” 120, 2020, cz. 2.
- Dziurda M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembruski, Warszawa 2020.
- Flaga-Gieruszyńska K., [w:] *System Prawa Pracy*, t. 6. *Procesowe prawo pracy*, red. K.W. Baran, Warszawa 2016.

- Jabłoński A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, red. K. Antonów, A. Jabłoński, Warszawa 2014.
- Jędrejek G., *Kilka uwag dotyczących planowanych zmian przez Ministerstwo Sprawiedliwości w cywilnym postępowaniu rozpoznawczym*, [w:] *Postępowanie cywilne — wprowadzone i projektowane zmiany 2019*, red. G. Jędrejek, S. Kotas, F. Manikowski, Warszawa 2019.
- Machnikowska A., *Organizacja procesu cywilnego przed sądem pierwszej instancji z perspektywy posiedzenia przygotowawczego*, „Palestra” 2019, nr 11–12.
- Manowska M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1. Art. 1–477¹⁶, red. M. Manowska, Warszawa 2021.
- Markiewicz K., Torbus A., Wolwiak I., *Założenia doręczeń w nowym postępowaniu cywilnym*, „Polski Proces Cywilny” 2014, nr 2.
- May J., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020.
- Stefańska E., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1. Art. 1–477¹⁶, red. M. Manowska, Warszawa 2021.
- Uliasz M., [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, Warszawa 2020.
- Uliasz M., *Posiedzenie przygotowawcze i plan rozprawy*, „Monitor Prawniczy” 2019, nr 21.